

ESENȚIALUL

ÎN MEDICINA DE FAMILIE

Ediția a 4-a

Fondatori:

Dumitru MATEI
Adrian RESTIAN

Coordonatori:

Adriana Lavinia CIOCA
Elena Adorata COMAN
Laura Maria CONDUR
Viorela ENĂCHESCU
Roxana FOLESCU
Mihaela Adela IANCU
Constantin KAMAL
Polliana Mihaela LERU
Liana Mioara MOȘ
Andrea Elena NECULAU
Voica-Eugenia POP
Aida PUIA
Ana Maria Alexandra STĂNESCU
Ioan ȚILEA
Andreea VARGA
Doina Carina VOINESCU

CUPRINS

Lista autorilor	5
Nota editorului	10
Prefață la Ediția a 4-a	21
Abrevieri	22

PARTEA ÎNTÂI. PARTEA GENERALĂ

Capitolul 1.1. Scurtă istorie a specialității de medicină de familie în România – <i>Dumitru MATEI, Viorela ENĂCHESCU</i>	23
Capitolul 1.2. Medicina de Familie - Competențe, Caracteristici – <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adeia IANCU, Gindrovel Gheorghe DUMITRA</i>	33
Capitolul 1.3. Asistența medicală primară – <i>Dumitru MATEI, Andrea Elena NECULAU</i>	E15
Capitolul 1.4. Asistența medicală comunitară – <i>Dumitru MATEI, Andrea Elena NECULAU</i>	E26
Capitolul 1.5. Medicina preventivă	44
1.5.1. Activitatea preventivă în cabinet – <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU</i>	44
1.5.2. Depistarea și combaterea factorilor de risc – <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU</i>	47
1.5.3. Evaluarea componentelor stilului de viață în medicina familiei – <i>Roxana FOLESCU, Daniela GURGUS, Alin Vasile IONESCU</i>	54
1.5.4. Noțiuni fundamentale în vaccinologie – <i>Andrea Elena NECULAU, Anca Maria LĂCĂTUȘ, Gheorghe Gindrovel DUMITRA</i>	85
1.5.5. Vaccinarea copilului – <i>Dumitru MATEI, Rodica Steluța MATEI</i>	90
1.5.6. Vaccinarea adultului – <i>Gheorghe Gindrovel DUMITRA, Carmen Adriana DOGARU, Andrea Elena NECULAU</i>	96
1.5.7. Comunicare în vaccinare – <i>Andrea Elena NECULAU, Anca Maria LĂCĂTUȘ, Gheorghe Gindrovel DUMITRA</i>	101
1.5.8. Medicina călătorului – <i>Mihaela Adela IANCU</i>	104
1.5.9. Planningul familial și contracepția – <i>Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI</i>	107
1.5.10. Conținutul vizitelor preventive pe grupe de vârstă – <i>Roxana FOLESCU, Daniela GURGUS, Andreea - Narcisa IANA</i>	124
Capitolul 1.6. Deosebirea dintre medicina de familie și celelalte specialități medicale – <i>Dumitru MATEI, Adrian RESTIAN</i>	E28
Capitolul 1.7. Managementul cabinetului medical de medicina familiei – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Adriana TICĂRĂU</i>	162
Capitolul 1.8. Drepturile și obligațiile pacienților – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Adriana TICĂRĂU</i>	167

Capitolul 1.9. Manifestările sistemice în patologia umană – Dumitru MATEI, Adrian RESTIAN	170
Capitolul 1.10. Evaluarea clinică – ultrasonografică în practica medicului de familie – Mihai IACOB	176

PARTEA A DOUA. ASISTENȚA MEDICALĂ A COPILULUI

Capitolul 2.1. Îngrijirea copilului sănătos	E30
2.1.1. Creșterea și dezvoltarea psihosomatică a copilului – Dumitru MATEI, Rodica Steluța MATEI	E30
2.1.2. Îngrijirea nou-născutului și sugarului – Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU	E36
2.1.3. Alimentația sugarului și copilului – Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	E39
Capitolul 2.2. Boli ale copilului	186
2.2.1. Semne și simptome în pediatrie – Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU	E53
2.2.2. Abordarea psihologică a copilului bolnav și a familiei – Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	E71
2.2.3. Bolile carentiale ale sugarului și copilului – Dumitru MATEI, Eliza Elena CİNTEZĂ	186
2.2.4. Infecții acute ale căilor respiratorii superioare – Dumitru MATEI, Valentina-Daniela COMĂNICI	194
2.2.5. Pneumoniile – Dumitru MATEI, Valentina-Daniela COMĂNICI	200
2.2.6. Astmul și wheezing-ul recurent – Dumitru MATEI, Valentina-Daniela COMĂNICI	202
2.2.7. Fibroza chistică (mucoviscidoza) – Iustina STAN	209
2.2.8. Bolile congenitale cardiace – Dumitru MATEI, Eliza Elena CİNTEZĂ	211
2.2.9. Hipertensiunea arterială la copil – Dumitru MATEI, Eliza Elena CİNTEZĂ	219
2.2.10. Insuficiența cardiacă la sugar și copil – Dumitru MATEI, Eliza Elena CİNTEZĂ	227
2.2.11. Obezitatea – Mihaela Adela IANCU	230
2.2.12. Boala diareică acută – Dumitru MATEI, Ioan GHERGHINA, Ioana Florentina CODREANU	236
2.2.13. Boala de reflux gastroesofagian la copil – Codruța MĂRGINEAN	241
2.2.14. Infecția cu <i>Helicobacter pylori</i> la copil – Sorina Livia POP	245
2.2.15. Artrita reumatoidă juvenilă – Rodica Sorina POP	248
2.2.16. Infecțiile de tract urinar (ITU) la copil – Radu Nicolae REVNIC	252
2.2.17. Glomerulonefritele acute la copil – Bianca COJAN-MÂNZAT, Aida PUIA	254
2.2.18. Sindrom nefrotic la copil – Aida PUIA	259
2.2.19. Reflux vezico-uretral la copil – Bianca Cojan-MÂNZAT	265
2.2.20. Tulburări funcționale gastrointestinale în pediatrie – Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	268

2.2.21. Parazitozele intestinale la copii	274
– Dumitru MATEI, Ioan GHERGHINA, Eliza Elena CİNTEZĂ	
2.2.22. Bolile infecțioase ale copilăriei	279
– Dumitru MATEI, Andrea Elena NECULAU	
2.2.23. Sindromul copilului hipoton	E72
– Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	
2.2.24. Sindromul de hipertensiune intracraniană	E74
– Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	
2.2.25. Convulsiile ocazionale	288
– Dumitru MATEI, Ioana Florentina CODREANU	
2.2.26. Sănătatea mintală și afecțiunile psihice ale copilului	290
– Dumitru MATEI, Irina Angela RADU, Carmen TRUȚESCU	
2.2.27. Oncologie pediatrică	E77
– Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU	
2.2.28. Reumatismul articular acut	299
– Mihaela Adela IANCU	

PARTEA A TREIA. ASISTENȚA MEDICALĂ A ADOLESCENTULUI

Capitolul 3.1. Asistența medicală a adolescentului	302
– Ramona Dorothea CĂLIN	
3.1.1. Particularitățile consultației la adolescenți	303
3.1.2. Comportamente riscante (dependentă de substanțe, violență, Bullying etc.)	304
3.1.3. Tehnici de comunicare cu adolescentul	309
3.1.4. Devieri în comportamentul alimentar	309
3.1.5. Depresia	311
3.1.6. Particularitățile comportamentului sexual la adolescenți	312
3.1.7. Sindromul de oboseală cronică a adolescentului	313

PARTEA A PATRA. ASISTENȚA MEDICALĂ A ADULTULUI

Capitolul 4.1. Semne și simptome	315
4.1.1. Tusea în practica medicului de familie	315
– Polliana Mihaela LERU	
4.1.2. Durerea toracică	318
– Liviu Nicolae GHILENCEA, Gabriel-Cristian BEJAN	
4.1.3. Palpitațiile	321
– Liviu Nicolae GHILENCEA, Gabriel-Cristian BEJAN	
4.1.4. Dispneea	324
– Mihaela Adela IANCU	
4.1.5. Tulburările de tranzit intestinal	326
– Mihaela Adela IANCU	
4.1.6. Cefaleea	330
– Mihaela Adela IANCU	
4.1.7. Ochiul roșu în practica medicului de familie	333
– Adriana METONI	
4.1.8. Edemul - diagnostic diferențial	336
– Camelia Cristina DIACONU	
Capitolul 4.2. Boli respiratorii	340
4.2.1. Infecții ale căilor aeriene superioare	340
– Polliana Mihaela LERU	
4.2.2. Pneumoniile	344
– Polliana Mihaela LERU	

4.2.3. Tuberculoza pulmonară – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	349
4.2.4. Bronhopneumopatia obstructivă cronică (BPOC) – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	353
4.2.5. Astmul – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	358
4.2.6. Tumorile bronhopulmonare – <i>Adriana METONI</i>	363
Capitolul 4.3. Boli cardiovasculare	370
4.3.1. Hipertensiunea arterială – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	370
4.3.2. Sindroamele coronariene	379
4.3.2.1. Sindroamele coronariene cronice – <i>Liviu Nicolae GHILENCEA, Gabriel-Cristian BEJAN, Dumitru MATEI, Mircea CINTEZĂ</i>	379
4.3.2.2. Sindroamele coronariene acute – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Liviu Nicolae GHILENCEA, Mircea CINTEZĂ</i>	440
4.3.3. Tulburări ale ritmului cardiac – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Liviu Nicolae GHILENCEA, Mircea CINTEZĂ</i>	387
4.3.4. Insuficiența cardiacă – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Liviu Nicolae GHILENCEA, Mircea CINTEZĂ</i>	393
4.3.5. Insuficiența cardiacă și sindromul de apnee în somn – <i>Camelia Cristina DIACONU</i>	398
4.3.6. Boli arteriale periferice – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	403
4.3.7. Boala varicoasă – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	409
4.3.8. Boala trombo-embolică	411
4.3.8.1. Tromboza venoasă profundă – <i>Cristina STĂNESCU, Alexandra FRENȚESCU, Liviu Nicolae GHILENCEA, Mircea CINTEZĂ</i>	411
4.3.8.2. Flebita și tromboza venoasă superficială – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	472
4.3.8.3. Trombembolismul pulmonar – <i>Cristina STĂNESCU, Alexandra FRENȚESCU, Liviu Nicolae GHILENCEA, Mircea CINTEZĂ</i>	473
4.3.9. Hipertensiunea pulmonară – <i>Andreea VARGA</i>	417
4.3.10. Cardiomiopatii – <i>Diana-Andreea MOLDOVAN, Laurențiu HUMĂ, Ioan ȚILEA, Andreea VARGA</i>	422
4.3.11. Bolile miocardului – <i>Liviu CRISTESCU, Ioan ȚILEA, Andreea VARGA</i>	433
4.3.12. Bolile pericardului – <i>Dragoș-Gabriel IANCU, Claudia Floriana SUCIU, Ioan ȚILEA, Andreea VARGA</i>	438
4.3.13. Complicațiile cardiovasculare în tratamentul oncologic – <i>Dorina-Nastasia PETRA, Radu TĂȚAR, Andreea VARGA</i>	447
Capitolul 4.4. Boli digestive	449
4.4.1. Gastritele – <i>Voica-Eugenia POP, Andrada-Florina MOLDOVAN</i>	449
4.4.2. Boala ulceroasă – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	454
4.4.3. Tulburări funcționale gastrointestinale – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	458
4.4.4. Afecțiunile veziculei și căilor biliare – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	464
4.4.5. Ficatul gras non-alcoolic – <i>Constantin KAMAL, Gheorghe Gindrovel DUMITRA</i>	469

4.4.6. Hepatitele cronice	471
– <i>Constantin KAMAL, Mirela RADU</i>	
4.4.7. Ciroza hepatică	473
– <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU</i>	
4.4.8. Pancreatite	479
– <i>Constantin KAMAL, Carmen Adriana DOGARU</i>	
4.4.9. Cancerul gastric	481
– <i>Andrada-Florina MOLDOVAN, Voica - Eugenia POP</i>	
4.4.10. Cancerul colorectal	485
– <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	
4.4.11. Cancerul pancreatic	489
– <i>Constantin KAMAL, Elena Codruța GHEORGHE</i>	
Capitolul 4.5. Bolile reno-urinare	491
4.5.1. Boala glomerulară a adultului	491
– <i>Aida PUIA</i>	
4.5.2. Infecțiile tractului urinar	495
– <i>Mihaela Adela IANCU</i>	
4.5.3. Litiaza urinară	498
– <i>Mihaela Adela IANCU</i>	
4.5.4. Patologia prostatei	501
– <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	
4.5.5. Boala cronică de rinichi	507
– <i>Mihaela Adela IANCU</i>	
Capitolul 4.6. Boli reumatismale	512
4.6.1. Poliartrita reumatoidă	512
– <i>Daniela Mihaela BALTĂ, Mihaela Adela IANCU</i>	
4.6.2. Artrozele	519
– <i>Mihaela Adela IANCU</i>	
4.6.3. Lombosciatica	522
– <i>Mihaela Adela IANCU</i>	
4.6.4. Lupus eritematos sistemic	525
– <i>Adriana METONI, Daniela Mihaela BALTĂ</i>	
4.6.5. Spondilartropatii seronegative: Spondilita anchilozantă, Artrita psoriazică, Artrita reactivă	535
– <i>Doina Carina VOINESCU</i>	
Capitolul 4.7. Bolile metabolice	548
4.7.1. Hiperuricemiile și guta	548
– <i>Doina Carina VOINESCU</i>	
4.7.2. Diabetul zaharat	553
– <i>Dumitru MATEI, Ioana Veronica GRĂJDEANU, Oana DUMITRACHE</i>	
4.7.3. Dislipidemiile	582
– <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU, Oana DUMITRACHE</i>	
4.7.4. Obezitatea și sindromul metabolic	588
– <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU, Oana DUMITRACHE</i>	
Capitolul 4.8. Boli hematologice	595
4.8.1. Sindromul anemic	595
– <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	
4.8.2. Sindroame hemoragipare	603
– <i>Dumitru MATEI</i>	
4.8.3. Sindromul antifosfolipidic	611
– <i>Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU</i>	
4.8.4. Leucemii acute (LA)	614
– <i>Zsuzsanna FARKAS-PALL</i>	

4.8.5. Leucemia mieloidă cronică (LMC) – <i>Zsuzsanna FARKAS-PALL</i>	617
4.8.6. Leucemia limfocitară cronică (LLC) – <i>Zsuzsanna FARKAS-PALL</i>	620
Capitolul 4.9. Boli endocrinologice	623
4.9.1. Hipotiroida și hipertiroida – <i>Antoneta Dacia PETROAIE, Ana Maria SLĂNINĂ, Otilia NOVAC, Adriana COSMESCU</i>	623
4.9.2. Sindromul Cushing – <i>Elena Adorata COMAN</i>	627
4.9.3. Hipocalcemia și tetania – <i>Ana Maria SLĂNINĂ, Antoneta PETROAIE, Adriana COSMESCU</i>	628
4.9.4. Osteoporoza – <i>Doina Carina VOINESCU</i>	631
Capitolul 4.10. Boli infecțioase	635
4.10.1. Boli cu transmitere sexuală – <i>Ramona Dorothea CĂLIN, Mihaela SANDU</i>	635
4.10.2. Hepatite acute – <i>Constantin ȘTEFANI</i>	640
4.10.3. Infecția cu virusul imunodeficienței umane (HIV) – <i>Diana Alina BEI</i>	644
4.10.4. Meningite – <i>Adriana Lavinia CIOCA</i>	648
4.10.5. Mononucleoza infecțioasă – <i>Ramona Dorothea CĂLIN</i>	651
Capitolul 4.11. Boli neurologice	653
4.11.1. Nevralgia de trigemen – <i>Radmila Anca BUGARI, Sorin BAȘCHIR, Ioana FLOAREA, Dana ZDREMȚAN, et al.</i>	653
4.11.2. Sindrom vertiginos – <i>Radmila Anca BUGARI, Sorin BAȘCHIR, Ioana FLOAREA, Dana ZDREMȚAN, et al.</i>	658
4.11.3. Epilepsia – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	663
4.11.4. Polinevritele – <i>Adriana Lavinia CIOCA</i>	668
4.11.5. Boala Parkinson – <i>Adriana Lavinia CIOCA</i>	672
4.11.6. Accidente vasculare cerebrale – <i>Daniela Mihaela BALTĂ</i>	675
Capitolul 4.12. Boli psihice	682
4.12.1. Depresia (afecțiunea unipolară) – <i>Mihaela Nicoleta SANDU</i>	682
4.12.2. Nevroze – <i>Mihaela Nicoleta SANDU</i>	684
4.12.3. Tulburările de personalitate – <i>Mihaela Nicoleta SANDU</i>	687
4.12.4. Psihoze – <i>Lucia BUBULAC</i>	689
4.12.5. Tulburări neurocognitive – <i>Lucia BUBULAC</i>	699
4.12.6. Alcoolismul – <i>Mihaela Nicoleta SANDU</i>	705
Capitolul 4.13. Boli dermatologice	707
4.13.1. Micozele – <i>Ana Maria Alexandra STĂNESCU</i>	707

4.13.2. Parazitozele cutanate	714
– Ana Maria Alexandra STĂNESCU	
4.13.3. Dermatitele infecțioase	716
– George Sorin ȚIPLICĂ	
4.13.4. Ulcerul cronic de gambă	720
– Nicoleta ROȘU, Ana Maria Alexandra STĂNESCU	
4.13.5. Dermatite alergice	723
– Nicoleta ROȘU, Ana Maria Alexandra STĂNESCU	
4.13.6. Escarele	729
– Nicoleta ROȘU, Ana Maria Alexandra STĂNESCU	
4.13.7. Psoriazis	732
– Ana Maria Alexandra STĂNESCU	
4.13.8. Melanomul malign	736
– Roxana Maria CHIRU	
4.13.9. Cancerele de piele non-melanom	738
– Roxana Maria CHIRU	
4.13.10. Fotosensibilizarea	E82
– Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU, Alexandra COLȚOIU	
Capitolul 4.14. Boli oftalmologice	741
4.14.1. Glaucomul	741
– Daniela POPESCU	
4.14.2. Cataracta	743
– Daniela POPESCU	
4.14.3. Traumatismele oculare	745
– Constantin KAMAL, Elena Codruța GHEORGHE	
<hr/>	
PARTEA A CINCEA. MONITORIZAREA SARCINII	
<hr/>	
Capitolul 5.1. Sarcina normală și patologică	747
– Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI	
Capitolul 5.2. Alimentația gravidei	E86
– Mihaela Adela IANCU, Alexandru MATEI	
Capitolul 5.3. Sarcina la adolescență	E89
– Ramona CĂLIN	
Capitolul 5.4. Sarcina extrauterină	E92
– Otilia NOVAC, Liliana BARBACARIU, Adriana COSMESCU	
Capitolul 5.5. Modificările cardiovasculare în sarcină	E94
– Dorina-Nastasia PETRA, Anca Paula ȘULEA, Andreea VARG	
Capitolul 5.6. Hipertensiunea arterială indusă de sarcină	E97
– Mihaela Adela IANCU, Alexandru MATEI	
Capitolul 5.7. Diabetul zaharat în timpul sarcinii	E102
– Mihaela Adela IANCU	
Capitolul 5.8. Infecțiile respiratorii la femeia gravidă	755
– Elena POPA, Monica UNGUREANU, Mihaela POROCH, Elena Adorata COMAN	
Capitolul 5.9. Infecțiile de tract urinar la gravidă	758
– Monica UNGUREANU, Mihaela POROCH, Elena Adorata COMAN	

PARTEA A ȘASEA. PATOLOGIA GINECOLOGICĂ

Capitolul 6.1. Menometroragiile – <i>Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI</i>	760
Capitolul 6.2. Dismenoreea și durerea pelviană – <i>Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI</i>	763
Capitolul 6.3. Sindromul premenstrual – <i>Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI</i>	765
Capitolul 6.4. Infertilitatea – <i>Elena POPA, Monica UNGUREANU, Elena Adorata COMAN</i>	767
Capitolul 6.5. Patologia femeii la menopauză – <i>Mihaela Nicoleta SANDU, Alexandru MATEI</i>	770
Capitolul 6.6. Cancerul de sân – <i>Mihaela POROCH, Elena POPA, Vladimir POROCH, Elena Adorata COMAN</i>	774
Capitolul 6.7. Cancerul de col uterin – <i>Elena POPA, Mihaela POROCH, Monica UNGUREANU, Elena Adorata COMAN</i>	776
Capitolul 6.8. Cancerul ovarian – <i>Elena POPA, Elena Adorata COMAN</i>	779
Capitolul 6.9. Cancerul endometrial – <i>Elena POPA, Elena Adorata COMAN</i>	781

PARTEA A ȘAPTEA. URGENȚE MEDICO-CHIRURGICALE

Capitolul 7.1. Acordarea primului ajutor în prespital - codurile de triaj – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	783
Capitolul 7.2. Stopul cardio-respirator – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	786
Capitolul 7.3. Urgențe hipertensive – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Adriana TICĂRĂU</i>	790
Capitolul 7.4. Infarctul miocardic acut – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Liviu Nicolae GHILENCEA</i>	794
Capitolul 7.5. Edemul pulmonar acut cardiogen – <i>Gabriel-Cristian BEJAN, Liviu Nicolae GHILENCEA, Irina-Anca EREMIA</i>	797
Capitolul 7.6. Astmul acut sever – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	800
Capitolul 7.7. Insuficiența respiratorie acută – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	802
Capitolul 7.8. Colica biliară – <i>Gabriel-Cristian BEJAN</i>	805
Capitolul 7.9. Colica apendiculară – <i>Irina-Anca EREMIA, Gabriel-Cristian BEJAN</i>	807
Capitolul 7.10. Hemoragiile digestive – <i>Irina-Anca EREMIA, Gabriel-Cristian BEJAN</i>	809
Capitolul 7.11. Colica renală – <i>Irina-Anca EREMIA, Gabriel-Cristian BEJAN</i>	812
Capitolul 7.12. Retenția acută de urină – <i>Irina-Anca EREMIA, Gabriel-Cristian BEJAN</i>	814

Capitolul 7.13. Anafilaxia – <i>Polliana Mihaela LERU</i>	816
Capitolul 7.14. Epistaxisul – <i>Gabriel Cristian BEJAN</i>	819
Capitolul 7.15. Sincopa – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	821
Capitolul 7.16. Tulburări electrolitice – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	E104
Capitolul 7.17. Intoxicația cu opiacee – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	E116
Capitolul 7.18. Intoxicația cu monoxid de carbon – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	E119
Capitolul 7.19. Intoxicația cu digoxin – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	E121
Capitolul 7.20. Intoxicația cu organofosforice – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	E124
Capitolul 7.21. Înțepături/mușcături de insecte – <i>Irina-Anca EREMIA</i>	825
Capitolul 7.22. Afecțiuni ce pot fi tratate de medicul de familie la domiciliu sau în centrele de permanență – <i>Roxana FOLESCU, Daniela GURGUS, Andreea - Narcisa IANA</i>	829
Capitolul 7.23. Activitatea în centrul de permanență – organizare, particularități – <i>Roxana FOLESCU, Daniela GURGUS, Alin Vasile IONESCU</i>	838

PARTEA A OPTA. ASISTENȚA MEDICALĂ A VÂRSTEI A TREIA

Capitolul 8.1. Considerații generale despre procesul de îmbătrânire	843
8.1.1. Îmbătrânirea fiziologică și patologică – <i>Laura Maria CONDUR</i>	843
Capitolul 8.2. Particularități fiziologice ale procesului de îmbătrânire – <i>Adriana METONI</i>	845
Capitolul 8.3. Rolul și locul specialității de Medicina de Familie în managementul pacientului adult vârstnic – <i>Laura Maria CONDUR</i>	850
Capitolul 8.4. Aspecte clinice particulare în patologiile cronice ale adultului vârstnic – <i>Laura Maria CONDUR</i>	852
Capitolul 8.5. Patologia sistemului nervos la adultul vârstnic: tulburările cognitive, demența – <i>Laura Maria CONDUR</i>	855
Capitolul 8.6. Sindroame geriatrice în practica Medicului de Familie	857
8.6.1. Sindromul de fragilitate – <i>Laura Maria CONDUR</i>	857
8.6.2. Sindromul de instabilitate – <i>Laura Maria CONDUR</i>	859
8.6.3. Sindromul de imobilizare – <i>Laura Maria CONDUR</i>	860
8.6.4. Sindromul de decondiționare – <i>Dumitru MATEI, Daniela Mihaela BALȚĂ, Mihaela Adela IANCU</i>	861
Capitolul 8.7. Abordarea terapeutică a pacientului adult vârstnic – <i>Laura Maria CONDUR</i>	865

PARTEA A NOUA. ÎNGRIJIREA STĂRILOR TERMINALE

Capitolul 9.1. Îngrijiri paliative

– Dumitru MATEI, Mihaela Adela IANCU

867

PARTEA A ZECEA. MANAGEMENTUL BOLILOR CRONICE ÎN ASISTENȚA MEDICALĂ PRIMARĂ

Capitolul 10.1. Povara bolilor cronice

– Andrea Elena NECULAU

E127

Capitolul 10.2. Modelul de management de boală cronică în cabinetul medicului de familie

– Andrea Elena NECULAU

E129

Capitolul 10.3. Managementul bolilor cronice prioritare în cabinetul medicului de familie

– Andrea Elena NECULAU

E131

CAPITOLUL
1.1.SCURTĂ ISTORIE A SPECIALITĂȚII DE
MEDICINĂ DE FAMILIE ÎN ROMÂNIA

Dumitru MATEI, Viorela ENĂCHESCU

C a o a doua prefață a volumului *Esențialul în Medicina Familiei*, în numele grupului medicilor de familie care personal sau/și conform unor documente am cunoscut înființarea și evoluția specialității Medicină de familie, vom încerca, în rândurile de față, pe scurt, să redăm devenirea specialității noastre până astăzi. Încercăm acest lucru atât pentru colegii noștri practicieni, pentru rezidenți și studenți, cât și pentru acei înaintași ai specialității dintre care unii nu mai sunt printre noi și care, fiecare în parte au scris și înscris istoria acestei specialități.

Efortul nostru editorial se constituie și într-o reparație față de „regina specialităților medicale”, cum superb și vizionar definea medicina de familie distinsul profesor Eugen Pascal Ciofu în deschiderea Conferinței Naționale de Medicina Familiei în octombrie 2003 la București, ca inițiator al conferinței și al societății științifice ce avea să poarte denumirea de SAMF. Trebuie știut ca relația dlui. Prof. univ. dr. Eugen Pascal Ciofu cu medicina de familie era mai veche, prima Catedra de Medicină de Familie din București și una dintre primele din România fiind înființată în anul 1998, la inițiativa sa ca decan al Facultății de Medicină, în concordanță cu cerințele sistemului european de învățământ.

Ne vom referi pentru început la perioada anterioară confirmării specialității, respectiv anul 1990, perioadă de zeci de ani în care practica medicinei generale în toate comunitățile a determinat procesul lent al consolidării specialității și unei societăți de medicină generală, care a căpătat în anii 60-70 un caracter național. Ne vom referi apoi la perioada de confirmare a specialității de medicină generală după anul 1990 pentru ca apoi după anul 2000 să fim martori la dezvoltarea unei puternice specialități de Medicină de Familie, consolidată prin activitatea societăților de profil, precum și în cadrul învățământului universitar și postuniversitar de Medicina de Familie.

DESPRE ÎNCEPUTURILE SPECIALITĂȚII

În revista *„Medicina de Familie în An Centenar”* în suplimentul din Decembrie 2018 domnul Prof. Dr. Adrian Restian, membru titular al Academiei de Științe Medicale, prezintă o amplă descriere a specificului Medicinii de Familie (MF) în România, a progreselor și

reactualizării sale, a recunoașterii specialității de medicină generală (MG), urmate de privatizarea MF, de criza MF, dar și de perspectivele în următorii ani în România.

Și în urmă cu 100 de ani medicul de familie era medicul de prim contact, cel mai accesibil și cel care asigura, ca și astăzi, continuitatea asistenței medicale. Era prezentat astfel medicul de MG, numit uneori și „medicul de plasă”, cel care în absența specialiștilor de profil trebuia să asigure asistență de medicină internă, pediatrie, boli infecțioase, mică chirurgie, traumatologie și obstetrică-ginecologie. Dispensarele medicale aveau case de naștere și instrumentar de mică chirurgie și ortopedie.

În urmă cu 50-60 de ani toți absolvenții Facultăților de Medicină se numeau medici de MG și erau repartizați în mediul rural pentru o perioadă de 3 ani, traversând condiții de viață și de muncă adesea dificile. Erau instituite unele restricții în activitate, respectiv necesitatea de a trimite pacientul întâi la medicul specialist din policlinică și nu direct pentru internare în spital, purtau întreaga responsabilitate pentru mortalitatea infantilă, decesele sub un an, mortalitatea maternă, erau răspunzători de evoluția indicatorilor demografici din localitatea respectivă.

Întrucât cunoștințele de practică medicală au devenit atât de numeroase și tehnicile au devenit complicate a fost necesar să apară mai mulți specialiști pentru a rezolva mai bine problemele, astfel însă asistența medicală s-a fragmentat iar medicina de familie, din care treptat problematica a fost preluată în alte specialități, a început să fie „marginalizată”. Aceasta având rolul de prevenție primară, pentru că venea în contact cu omul sănătos și de prevenție secundară, pentru că venea în contact cu omul aparent sănătos, roluri pe care celelalte specialități nu le-au putut prelua în totalitate, a devenit o specialitate căreia i s-au preluat domenii de activitate, aparate și sisteme ale organismului uman, în cadrul celorlalte specializări. În acest fel însă s-a pierdut viziunea sistemică, holistică asupra pacientului, viziune integrativă a tuturor patologiilor, ceea ce caracterizează MG, și apoi MF astăzi, pentru simplul motiv că „un bolnav este mai mult decât suma organelor sale”.

Profesorul A. Restian vorbește despre o adevărată prăpastie apărută în secolul trecut între specialiștii de profil și medicii de MG, medicina generală fiind considerată fie o medicină mai superficială, situată între practica medicilor specialiști și asistenților medicali, fie o medicină internă

generală. În fapt din acest motiv și la înființarea catedrelor de Medicină de Familie în centre unde nu s-au putut forma exclusiv din medici de MG, catedrele au provenit și au rămas mult timp cu specificul activităților de policlinică medicală sau medicină de ambulatoriu și au gravitat mulți ani în jurul medicilor interniști.

Printre întemeietorii Medicinii Familiei se află „Sfinții Părinți ai medicinei generale” așa cum îi denumește Dr. Grigore Bușoi în articolul „Istoria specialității de medicină generală și Medicina Familiei prin efigia faptelor” respectiv Acad. Dr. Marin Voiculescu, Prof. Dr. Victor Ciobanu, Prof. Dr. Dan Enăchescu. Totodată sunt amintiți ca înaintași de frunte ai medicinei generale Prof. Dr. Victor Săhleanu, Conf. Dr. Marian Moangă, Conf. Dr. Farkas Emeric, Conf. Dr. Constantin Gorgos, Dr. Olimpia Bicleanu, Dr. Corneliu Borundel, Dr. Constantin Bocârnea, Dr. Aurel Gheorghiu, Dr. Ioan Teleianu, Dr. Dan Ionescu. Domniile lor au făcut parte din nucleul de bază al secției de medicină generală filiala București a Societății de medicină generală în jurul căruia s-a consolidat mai apoi specialitatea.

În 1979 la inițiativa Dr. Olimpia Bicleanu, medic inspector la Direcția Sanitară a Municipiului București, a fost constituit un grup de expertiză și acțiune pentru medicina generală în cadrul filialei de Medicină Generală București a USSM (devenită ulterior AMR – Asociația Medicală Română, grup care a alcătuit o platformă program pentru recunoașterea specialității de MG. La alegerile din 1982 în această filială au fost aleși președinte Dr. Grigore Bușoi, vicepreședinți Dr. Mircea Pretorian și Dr. Romulus Dandescu, și secretari Dr. Pantelimon Bărbulescu și Dr. Ivar Mauch. Filiala București a hotărât organizarea unor ședințe de comunicări lunare în a treia joi din fiecare lună în amfiteatrul Spitalului Colțea din București, precum și a unor consfătuiri anuale, sub titlatura „Problematika Medicinii Familiei”.

În scurt timp li s-au alăturat și alți medici generaliști: Dr. Mircea Iorga, Dr. Constanța Iacob, Dr. Rodica Florescu, Dr. Alexandru Gheorghiu, Dr. Doina și Ivar Mauch, Dr. Antoaneta Mustăța, Dr. Corneliu Iordachescu din București, Dr. Afilon Jompan din Timișoara, Dr. George Haber de la Alba, Dr. Bruno Lazare de la Bacău, Dr. Eugen Ilicea de la Constanța, Dr. Valeriu Bistriceanu din Buzău, Dr. Adrian Restian din Brașov. Acest grup de medici generaliști au constituit nucleul de bază al Societății Naționale de Medicină Generală (SNMG), la Dispensarul Diham de lângă Cișmigiu. La începutul anilor 90, Dr. Mircea Iorga a preluat conducerea filialei București de MG. În aceeași perioadă Dr. Pantelimon Bărbulescu, Dr. Grigore Bușoi, Dr. Mircea Pretorian și Dr. Cristina Bușoi au creat și realizat sigla medicinei generale. Totodată s-au stabilit contacte cu societăți internaționale de medicină generală: Societatea Internațională de Medicină Generală (SIMG) și WONCA.

În anii 70-80 au fost organizate cursuri postuniversitare care se desfășurau la Policlinica Universitară Vitan sub conducerea Prof. Dr. Victor Ciobanu și apoi a Prof. Dr. Ștefan Ștețeanu și Conf. Dr. Marian Moangă. Au fost primele manifestări științifice care au consolidat asistența medicală de calitate în ambulatoriu, precum și primele reușite în învățământ și cercetare științifică. În anii 80 alături de toți cei menționați au mai apărut personalități care s-au

remarcat în medicina generală: Dr. Mihail Mihailide, ziarist, Dr. Adrian Restian, publicist, și Dr. Alexandru Gheorghiu, cercetător cu studii de pedagogie. Practic în această perioadă istoria specialității de MG se identifică cu înființarea și creșterea Societății de MG.

A fost organizată o comisie de medicină generală de pe lângă Direcția Sanitară a municipiului București avându-l președinte pe Prof. Dr. Ștefan Ștețeanu și secretar Dr. Grigore Bușoi.

În aceeași perioadă filiala București a SMG a contribuit la formarea și dezvoltarea altor filiale județene, dintre care unele cu rezultate foarte bune: filialele Alba, Arad, Argeș, Buzău, Botoșani, Cluj, Iași, Olt, Timișoara, Suceava, Vâlcea.

În anii 1970-1990 revista *Viața Medicală* a publicat numeroase articole ale Dr. Grigore Bușoi, E. Șerbănescu, P. Bărbulescu, E. R. Dandescu, privind medicina generală și relaționarea cu manifestările altor specialități cum ar fi „Primul Congres Național de Nutriție și Boli metabolice București” 18-20 Septembrie 1990.

Printre primele manifestări de medicină generală despre care avem documentare se numără consfătuirea centrală organizată de Societatea de Medicină Generală (MG) în colaborare cu Secția de MG a Filialei Uniunea Societăților de Științe Medicale – U.S.S.M. (azi A.M.R.) București, manifestare organizată în 26 Noiembrie 1971 cu tema „Boala reumatismală. Posibilități de prevenire și tratament la nivelul circumscripției medicale”. Consfătuirea s-a desfășurat sub patronajul Profesor Doctor Docent Victor Ciobanu, a Doctor M. Rădulescu, secretarul Societății de MG și Doctor Eugen Șerbănescu, secretar al secției de MG filiala U.S.S.M. București.

În 1981 la Policlinica Universitară „Titan” a fost organizat Cursul Interdisciplinar de MG, iar un an mai târziu în 11 noiembrie 1982 a fost organizată prima consfătuire de Medicină Generală cu tema „Problematika Medicinii Familiei” în sala de ședințe a Dispensarului Diham București, în organizarea U.S.S.M. filiala București secția de MG. Manifestarea a constat în rapoarte și corapoarte prezentate de Dr. Grigore Bușoi – „Medicina Familiei, disciplină cu adânci implicații medico-sociale”, Dr. Antoaneta Mustăța – „Posibilități și limite actuale ale medicinei familiei” (MF) și D.T. Huszar – „Politică demografică și sanitară de perspectivă”.

În 15 Decembrie 1981 a fost inaugurat sediul societății de MG, Dispensarul Diham, placa memorială fiind dezvelită de Prof. Dr. Marin Voiculescu, primul președinte al societății de MG din 1960, care a denumit medicina generală „alfa și omega” asistenței medicale.

La a 4-a consfătuire de medicină generală de la Dispensarul Diham din 15 Noiembrie 1985 – „Medicina Familiei, Medicina colectivităților, Medicina preventivă”, Dr. Adrian Restian a prezentat co-referatul „De ce este necesară deschiderea medicinei către familie?”, iar Dr. Alexandru Gheorghiu „Medicina generală și asistența primară”.

La propunerea Dr. Grigore Bușoi adresată Prof. Victor Ciobanu, ministrul sănătății în 1985, a fost promovat un medic de MG în MS, respectiv Dr. Adrian Restian a fost transferat ca inspector general în Direcția Asistenței Medicale din Ministerul Sănătății, domnia sa fiind propus și președinte al Societății Naționale de MG.

Până în 1990, când Medicina Generală a fost recunoscută ca specialitate, medicii erau împărțiți în două categorii medicii de MG și medicii specialiști care aveau o pregătire în specialitate prin secundariat, rezidențiatul de astăzi. Medicii generaliști nu aveau voie să facă cursuri de perfecționare în clinici universitare și erau nevoiți să facă cursuri de reciclare în secțiile de specialitate din orașul de domiciliu. Constatând aceste neajunsuri Profesorul A. Restian a militat de pe poziția de Director al Centrului de Perfecționare a Medicilor al Ministerului Sănătății pentru **inițierea pregătirii postuniversitare a medicilor de MG**. În 1986 are loc o reorganizare a Societății de MG cu un nou statut. Președinții Societății Naționale de MG au fost până în 1987 profesori de medicină internă și abia din acest an, cu acordul Ministrului Sănătății Prof. Victor Ciobanu și ajutorul Dr. Grigore Bușoi, Prof. A. Restian a devenit primul medic de MG Președinte al Societății Naționale de MG. În același mandat Dr. Grigore Bușoi a devenit Secretar general al SNMG.

În *Viața Medicală* din 1986 nr. 4 Dr. B. Lazare și Dr. Gr. Bușoi abordează pentru prima dată problema învățământului medical universitar și a perfecționării postuniversitare, probleme prioritare ale medicinei contemporane.

SNMG a reperat cel mai mare succes în organizarea **Primului Congres Național de Medicină Generală**, în data de 5-7 noiembrie 1987, congres la care au participat peste 800 de medici. În acea perioadă Președinte al Societății era Dr. Adrian Restian și secretar domnul Dr. Grigore Bușoi. *„Tematica congresului a cuprins următoarele titluri: Medicul de MG, martor activ al istoriei naturale al bolilor cronice de largă răspândire”, „Necesitate și risc în tratamentul medicamentos de lungă durată în ambulatoriu și formarea și perfecționarea în specialitatea de MG (masă rotundă)”*. În 1989 a fost organizată **Prima Conferință Națională de Medicină Generală** la Târgu Mureș.

Primele cursuri postuniversitare de Medicină generală au fost organizate la Spitalul Municipal de către Dr. Adrian Restian și Dr. Alexandru Gheorghiu (doctor în pedagogie).

În anul 1990 apare cartea „Medicină Generală” sub redacția Acad. Dr. Marin Voiculescu în care Dr. Grigore Bușoi prezintă *Bazele teoretice și practice ale medicinei generale*.

RECUNOAȘTEREA SPECIALITĂȚII DE MG / MF

În ordinul nr. 257 din 9.07.1986 al ministrului sănătății Prof. Dr. Victor Ciobanu, ordin privind stabilirea specialităților medicale pentru rețeaua de asistență medicală, medicii principali de specialitate se formează prin stagiul de 3 ani, pregătire de specialitate și examen de specialitate pentru specialitățile din anexa nr.1, anexă în care la punctul 13 era menționată medicina generală (adult și pediatrie).

În nomenclatorul specialităților medicale și farmaceutice stabilit prin ordinul 538 din 30 mai 1990 emis de ministrul sănătății, medicina generală este inclusă la Medicină adultă grupa C – Medicină preventivă și medicină generală și la pediatrie – grupa C – Medicină preventivă și medicină generală în Medicină generală pediatrică. În nomenclatorul specialităților medicale și farmaceutice

prevăzută în ordinul M.S. nr.990/1993 specialitatea de Medicină generală/Medicină de familie este trecută în grupa 6 și cuprinde profilul adult și copii și medicina de urgență, fiecare cu durată de 3 ani.

La 9 februarie 1990 opt medici din nucleul de bază al filialei USSM-AMR a Societății de MG București se prezintă pentru audiență colectivă la Ministerul Sănătății. Ministrul Sănătății Prof. Dan Enăchescu discută cu Dr. Grigore Bușoi din partea grupului, acesta prezentându-i un pachet de 7 solicitări privind medicina generală:

1. Emiterea ordinului de confirmare a specialității de MG
2. Asimilarea actualilor medici principali și primari de medicină generală ca specialiști
3. Intrarea în specialitate prin concurs de secundariat
4. Înființarea unor catedre de MG la facultățile de medicină
5. Stabilirea de obligații și drepturi egale cu ceilalți specialiști
6. Reprezentarea specialității de MG la toate nivelele organizatorice- spital, direcții sanitare, MS
7. Acordarea dreptului de practică privată a specialiștilor în medicină generală cu avizul SMG.

Ministrul Dan Enăchescu aprobă 6 solicitări, exceptând cea privind învățământul care este trimisă ministerului de resort.

Prin ordinul 539 din 30 Mai 1990 Prof. Dan Enăchescu, ministrul sănătății, aprobă titlul de specialitate pentru medicina generală, iar prin ordinul 697 din 21 Iunie 1990 sunt prevăzute condițiile formării în specialitate prin secundariat.

Din acest moment a fost prioritară organizarea unui învățământ universitar curricular și a unui învățământ vocațional prin rezidențiatul de medicină generală, precum și formarea unor cadre didactice, formatori, a unei curricule universitare și postuniversitare precum și manuale și reviste de specialitate.

La o ședință a comisiei de medicină generală a Direcției Sanitare a municipiului București în 25 martie 1991 Prof. Dan Enăchescu a susținut conferința *„Prioritatea Medicinii generale în epoca modernă”*, iar Dr. Grigore Bușoi a susținut referatul *„Medicina generală ca specialitate, o necesitate obiectivă”*.

În 1991 a venit în țară Philip Evans cel care urma să devină președintele Societății Europene de MF. Tot atunci, la invitația dr. Grigore Bușoi, vizitează România domnul Profesor Jan van Es, personalitate a medicinei familiei din Olanda, primul profesor de Medicina Familiei din Europa. Totodată Profesorul van Es a desfășurat o activitate susținută pentru înființarea unor catedre de medicină de familie.

Anul 1992 aduce mai multe activități de afirmare a specialității de MG, respectiv apariția *„Revistei Medicale Române”* (redactor șef dr. Grigore Bușoi), înființarea la Timișoara a **Colegiului Medicilor Instructori de Medicina Familiei din România** cu președinte Prof. Dr. Afilon Jompan. Acesta înființează, la Timișoara, revista *Medicina Familiei*, care publică numeroase articole originale și studii realizate pentru Medicina familiei.

Al II-lea Congres Național de Medicină Generală organizat la Constanța, pe 15-17 Octombrie 1992, de către SNMG avându-l ca președinte de onoare pe Prof.

Dr. Dan Enăchescu, a debutat cu mai multe referate și coreferate, astfel: Prof. Dr. Dan Enăchescu - „*Medicina generală și sănătatea publică*”, Dr. Adrian Restian și Dr. Grigore Bușoi - „*Situația actuală și perspectivele MG în România*”, Dr. Vasile Sârbu, Dr. Elvira Ilicea - „*Medicina generală: Știință, profesiune și dăruire*”. De asemenea, au fost prezentate coreferate cu titlurile „*MG: Trecut, prezent și viitor*”, „*Centrul de sănătate, local al asistenței primare și de formare în specialitate de MG*”, „*Mutații previzibile în domeniul Medicinii Generale*”, „*Loc, posibilități și limite ale medicului de MG în contextul asistenței medicale viitoare*”. Referatele și coreferatele au fost urmate de numeroase comunicări, precum și de o secțiune separată cu tema a doua, deschisă de Dr. Grigore Bușoi, prin referatul „*Introducere în patologia deformativă*”.

Prin **ordinul M.S. 1214 din 1993** privind înființarea rezidențiatului ca formă de pregătire în specialitate a medicilor și farmaciștilor se **înființează rezidențiatul, instituție ce înlocuiește secundariatul**. Intrarea în rezidențiat și ocuparea locurilor de medici și farmaciști rezidenți se face prin concurs organizat de Ministerul Sănătății care va stabili numărul de locuri și posturile pe specialități și unități. Metodologia privind pregătirea în specialitățile medicale prin rezidențiat este prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin. Procesul de pregătire în specialitate prin rezidențiat este organizat de Ministerul Sănătății prin Centrul de Perfecționare a Personalului Superior Sanitar. **Prin ordinul M.S. 378 din 4 Iunie 1999 titlatura specialității de medicină generală este schimbată în specialitatea de Medicină de familie**.

După recunoașterea specialității de MG/MF în centrele universitare au fost organizate **cursuri postuniversitare pentru susținerea examenului de medic specialist de medicină de familie**. Profesorul Adrian Restian în calitate sa de director a Centrului de Perfecționare a medicilor și farmaciștilor a întocmit **curricula specialității de MF** și în toamna lui 1990 au început primele cursuri postuniversitare de MF, susținute de Profesor Adrian Restian și Dr. Alexandru Gheorghiu la Spitalul Universitar de Urgență din București. Cursurile postuniversitare de MG/MF se organizau sub forma unor întâlniri lunare cu peste 100 de medici participanți la unitatea Grivița, coordonată de Dr. Mircea Iorga.

Tot în aceeași perioadă medicina de familie din România a fost sprijinită de către reprezentanți OMS, respectiv experți din Anglia și Olanda, pentru a fi ajutați în promovarea MF la noi în țară.

În 1993 Ministerul Sănătății prin Centrul de Perfecționare a Personalului Superior Sanitar, al cărui director era Dr. Adrian Restian, a adresat Societății Naționale de Medicină Generală solicitarea de procurare a unor lucrări de specialitate din țară și străinătate care să poată fi puse la dispoziția medicilor de MG din dispensarele reabilitate prin Programul Băncii Mondiale, totodată a fost solicitată elaborarea conținutului programului de formare continuă a tuturor medicilor de MG pe problemele prioritare de asistență medicală din cadrul programului de reformă al Ministerului Sănătății.

Tot atunci se încheie o convenție de colaborare între SNMG, reprezentată prin președintele dr. Grigore Bușoi și Asociația Științifică Pedagogică Francofonă de Medi-

cină Generală din Paris, reprezentată prin Vicepreședintele pentru România Dr. Alexandru Gheorghiu. Cele două organizații convin să colaboreze în toate activitățile care privesc promovarea MG, schimburi de publicații, participări la activități științifice organizate de fiecare dintre ele cu realizarea unor facilități în raporturile științifice și profesionale între membrii celor două organizații.

După 1990 Ministerul Sănătății a aprobat cursuri postuniversitare pentru confirmarea ca specialiști a medicilor de medicină generală, care practicau deja medicina generală și a fost organizat Secundariatul, mai târziu denumit **Rezidențiatul de Medicină Generală pentru Adulți și Copii**, cu o durată de 3 ani, în perioada 1991-1995, apoi **Rezidențiatul de MG/MF 1995-1998** și **Rezidențiatul de MF din 1998**. Acesta a avut o durată de pregătire de 3 ani până în 2016, iar din 2017 curricula a fost modificată pentru 4 ani, din care jumătate de interval a fost alocat stagiului în specialitatea de bază Medicina Familiei.

DEZVOLTAREA ORGANIZAȚIONALĂ

La 13 Aprilie 1995 ia naștere la dispensarul Apusului primul „**Centru de formare în Medicina Familiei**” din România. În una dintre ședințele SNMG din 27-29 Septembrie 1996 în Slatina, județul Olt, Dr. George Haber, Vicepreședinte al SNMG, propune înființarea unor departamente în cadrul SNMG cu distribuirea de sarcini concrete: *Departamentul pentru reformă*, condus de Dr. Maria Livia Suhastru (județul Sibiu), *Departamentul pentru învățământ*, condus de Dr. Afilon Jompan (județul Timiș), *Departamentul pentru Relații Interne și Internaționale* – Dr. Dandescu (București), *Departamentul Organizare* – Dr. George Haber (județul Alba) și *Departamentul pentru Informații și Relații cu Mass-Media* – Dr. Ilicea Elvira (Constanța). Dr. Haber propune ca fiecare Vicepreședinte să răspundă de câte 5-6 județe și să devină prin rotație Prim-vicepreședinte câte 6 luni.

În aceeași ședință Dr. Dan Baciu, reprezentant al fundației Soros filiala Cluj propune o întrunire la Cluj a Vicepreședinților SNMG cu scopul stabilirii necesităților și obiectivelor prioritare ale SNMG pentru realizarea cărora Fundația Soros ar putea contribui cu sponsorizări. Este propusă editarea unui buletin informativ al SNMG în 18.000 de exemplare pentru a fi distribuit gratuit tuturor medicilor de MG din România. În buletinul nr.1 din Octombrie 1996 sunt aduse la cunoștința medicilor deciziile SNMG din consfătuirea de la Slatina, necesitatea organizării rapide a filialelor pentru a cunoaște și dezvolta problemele de formare în specialitate și de formare continuă precum și stabilirea calendarului manifestărilor științifice care vizează medicul de MG-MF. În acest buletin informativ sunt comunicați membrilor societății președinții de onoare ai SNMG/MF Dr. Adrian Restian, Dr. Alexandru Gheorghiu, Președintele Executiv Dr. Grigore Bușoi, Prim-vicepreședintele Dr. George Haber, precum și vicepreședinții menționați mai sus.

Al III-lea Congres Național de Medicină Generală, cu participare internațională, cu titlul „*Sănătate și tranziție*” a avut loc în perioada 1-4 Octombrie 1997 la Iași la Teatrul Luceafărul. La acest congres referatele generale prezentate au fost: Adrian Restian - „*Influența tranziției asupra stării de sănătate a populației*”, J.C. van Es - „*Ro-*

manian family medicine in transition”, Afilon Jompan - „Cercetarea medicală în activități primare de prevenire”, George Haber - „Participarea comunitară și medicul de familie”, Grigore Bușoi et al. - „Problemele alcoolismului în practica medicului generalist/medic de familie”, Dan Pletea - „Medicina de familie- un profil”, Jan Hurjui - „Medicul Familiei”. Din însurirea acestor teme se observă că în acea perioadă preocupările societății se îndreptau spre probleme majore din asistența medicinei familiei, probleme medico-sociale de anvergură, probleme care rămân și astăzi în actualitate.

La consfătuirea de Medicina Familiei din 4 Iulie 1999 de la Căciulata Dr. Marinela Olăroiu propune ca ziua de 4 Iulie să fie declarată zi națională a specialității de MG/MF.

Manifestările de Medicină generală/Medicina Familiei au continuat. Păstrăm documente importante de la „Prima Conferință Națională de Medicină Internă și Medicină Generală/ Medicina Familiei” desfășurată la București 21-24 Aprilie 1999, consfătuirea națională „Ziua Medicului de Familie” 4 Iulie 2000 Târgu Mureș, Cursuri de perfecționare postuniversitară a medicilor de familie - Școli de vară organizate tradițional la Horezu, Vâlcea, de către SMFMG Vâlcea, Colegiul Medicilor Vâlcea și Fundația Națională „Niște țărani”, Conferința Națională „Ziua medicului de familie” organizată la Iași în 4-6 Iulie 2003, cu tema „Reforma în Medicina de Familie. Standarde clinice în Medicina de Familie”, Conferința Națională de Medicina Familiei cu tema „Actualități și perspective în Medicina de Familie la începutul mileniului III” organizată la București, Hotel InterContinental, între 23-25 octombrie și prezidată de Prof. Dr. A. Restian, Conf. Dr. Dumitru Matei și Prof. Dr. Eugen Pascal Ciofu, precum și Congresul organizat la Craiova în perioada 20-22 noiembrie 2003 cu tema „Actualități și interferențe în Medicina de Familie”.

Societatea Națională de Medicina Familiei (SNMF) este înființată în 1998 și are organizații locale în fiecare județ. SNMF este membru WONCA Europe și are reprezentanți în cadrul consiliului WONCA precum și în cadrul rețelelor Wonca (EURACT, EURIPA, EQUIP, EGPRN, European Young Family doctors movement). SNMF a fost afiliată programului de dezvoltare internațională al Royal College of General Practitioners din Marea Britanie. Este partener al Asociației Naționale pentru Protecția Pacienților și membru fondator al Alianței Pentru Sănătate din România. După primii președinți ai SNMF, imediat după 1990: dr. Grigore Bușoi, dr. Adrian Restian, dr. Marinela Olăroiu, au urmat după 2000: dr. Cristian Sever Oană, dr. George Haber, dr. Rodica Tănăsescu, dr. Dina Mergeani.

Formatorii de Medicina Familiei acreditați de Ministerul Sănătății au fost formați prin cursuri de formare specifice, organizate prin Institutul de Perfecționare al Personalului Sanitar Superior, absolvenții fiind acreditați ca formatori pentru Medicina Familiei de către Ministerul Sănătății. Primele două cursuri la începutul anilor 2000 au fost organizate cu sprijinul medicilor olandezi în programul MATRA pentru ca mai apoi următoarele 3 sesiuni de formare să fie organizate de SNMF, ultima serie de curs cu grupuri de medici în Târgu Mureș și București fiind încheiată în 1 Decembrie 2022.

În aceeași linie a promovării colaborării internaționale în zona medicinei de familie și a pregătirii universitare și postuniversitare, în avanpremiera CNMF 2003 organizată de societatea care avea să se numească SAMF, se desfășoară în parteneriat tot la București, Hotel InterContinental, 22 octombrie Conferința Academică legată de pregătirea universitară și postuniversitară în Medicina de Familie, manifestare organizată în cadrul proiectului „NICARE – Planificare, Finanțare și Management în Reforma Sistemului de Sănătate”, beneficiind de o importantă susținere și participare internațională.

Reținem că, în afara activităților didactice și de îndrumare a stagiilor practice, de formare a studenților și rezidenților în Medicina Familiei, cadrele didactice și medicii formatori de MF sunt autorii unor cărți, manuale și articole științifice în edituri și reviste acreditate de CMR. Prin numeroasele forme și activități EMC este absolut necesară și contribuie la formarea medicilor de familie și la perfecționarea permanentă a pregătirii, practicii și performanțelor medicale ale acestora.

În seria conferințelor de medicina familiei se disting conferințele organizate de Asociația medicilor de familie București Ilfov (AMFB) sub egida SNMF. Astfel, în perioada 27-30 Martie 2013, a fost organizată conferința cu titlul „Echilibrul delicat între știință, artă și comunicare”, ce a inaugurat o nouă imagine a conferințelor de MF prin interactivitate, desfășurarea în mai multe săli, în paralel, pe teme variate de prevenție, de monitorizare a pacienților cronici, de educație a pacienților. Cu prilejul conferințelor naționale sunt publicate *Jurnalul AMF-B* (2009-2011), *Agenda Medicului de Familie*, anual din 2007, care conține actualități medicale, scheme terapeutice, precum și *Cartea Pacientului* (din 2012).

Asociațiile profesionale județene din societățile medicilor de familie, desfășoară propriile manifestări științifice în parteneriat cu societățile naționale sau individual. Sunt de evidențiat lucrările conferințelor regionale organizate de Asociația Medicilor de Familie din Brăila, Dolj, Constanța, Vâlcea (Școala de vară de la Horezu, Zilele medicale Vâlcene), Olt (Zilele medicale Caracalene), Brașov, Suceava, Arad, Satu Mare, Prahova, Maramureș etc.

Altă asociație a medicilor de familie, **Asociația Română pentru Educație Pediatrică în Medicina de Familie (AREPMF)** organizează anual numeroase manifestări științifice de larg interes pentru MF, alături de conferințe și congrese, precum și *Zilele AREPMF*. În ultimii ani sunt organizate școli de vară cu teme variate – *Provocările practicii medicale în perioada pandemică, Prevenția în etapa postpandemică – între deziderate și realitate, Prevenția pe întreg parcursul vieții*, precum și simpoziioanele regionale „Școala familiei mele”. Asociația a dezvoltat și o bogată activitate publicistică prin editarea unor ghiduri de practică sau a unor lucrări mult apreciate, „*Îndreptar de vaccinare în cabinetul medicului de medicină de familie*”, „*Sindromul de burnout*”.

Începând din 1993 în România se desfășoară **programul bilateral de instruire postuniversitară România-Olanda inițiat de Profesor Dr. Jan van Es**. Într-o scrisoare adresată SNMG/MF din România Prof. Van Es arată că scopul acestui program este acordarea de asistență tehnică învățământului postuniversitar de MG, prin organizarea de cursuri și ateliere, pentru instructori în